

Програма курсу

**"ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНИХ ВИМІРЮВАНЬ
ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ"**

Для педагогічних вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку педагогічних фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра

Шифр та назва напрямку:

- 0101. Педагогічна освіта
- 0102. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини
- 0202. Мистецтво
- 0203. Гуманітарні науки
- 0401. Природничі науки
- 0402. Фізико-математичні науки

- Укладачі: Нелін Є.П. – завідувач кафедри тестових технологій та моніторингу якості освіти Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди,
кандидат пед. наук,
Раков С.А. – професор кафедри інформатики Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди,
доктор пед. наук,
помічник директора Українського центру оцінювання якості освіти з наукових питань

Рекомендовано Вченою радою Харківського національного педагогічного університету ім.Г.С.Сковороди
(протокол №7 від 29.02.07)

Метою навчального курсу "Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти" є формування компетентностей майбутніх педагогічних працівників з питань педагогічного оцінювання, ознайомлення з методиками створення та використання тестового інструментарію для оцінювання якості освіти, з сучасними програмами та результатами національних і міжнародних порівняльних досліджень якості освіти.

Завдання курсу.

1. Познайти студентів з основними поняттями та категоріями педагогічної діагностики, тестування та моніторингу якості освіти.
2. Сформуванати вміння розробляти та аналізувати педагогічні тести різних видів з свого навчального предмету та використовувати їх в навчальному процесі.
3. Сформуванати вміння проводити діагностику, оцінювання і моніторинг якості освіти з використанням тестових технологій.

На вивчення цього навчального курсу відводиться 2 кредити - 72 год., із них 20 год. – лекційних, 16 год. – практичні та семінарські заняття, 12 год. – індивідуальні заняття і 24 год. відведено на самостійну роботу. Вид контролю: залік (таблиця 1).

Таблиця 1

Кількість кредитів	Кількість годин							Залік
	Загальна	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	
2	72	24	12	36	20	16		+

Доцільно організувати вивчення цього курсу в другому семестрі третього курсу або в першому семестрі четвертого курсу.

Програма є орієнтовною і залежно від конкретних умов підготовки педагогічних фахівців може змінюватися кількість лекцій, практичних (чи семінарських або лабораторних робіт), послідовність розгляду тем та їх зміст.

В результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- науково-понятійний апарат педагогічного оцінювання, тестування і моніторингу якості освіти ;
- форми тестових завдань;
- основні етапи розроблення тестових завдань;
- особливості комп'ютерного тестування;
- нормативні документи, які регламентують проведення зовнішнього незалежного оцінювання випускників загальноосвітніх навчальних закладів, та структуру і зміст завдань зовнішнього оцінювання зі свого предмету;
- процедуру проведення тестування;
- сучасні програми та результати національних і міжнародних порівняльних досліджень якості освіти.

уміти:

- характеризувати тестові завдання і використовувати на практиці тестові завдання різних форм;
- розробляти тестові завдання з свого предмету (визначати мету розроблення і застосування тесту; описувати зміст матеріалу, який діагностується; розробляти специфікацію тесту; вибирати форми тестових завдань і розробляти їх зміст;

- проводити експертизу форми та змісту тестових завдань та доопрацьовувати їх за результатами експертизи; визначати процедури проведення тестування; проводити тестування та аналізувати його результати);
- аналізувати тестові завдання зовнішнього незалежного оцінювання випускників загальноосвітніх навчальних закладів з свого предмету та пропонувати рекомендації щодо підготовки учнів до виконання цих завдань.

Зміст дисципліни.

1. Розділи дисципліни і види занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекцій	Практич.	Лаборатор.
<i>Змістовий модуль 1. Загальні науково-теоретичні основи педагогічних вимірювань і тестування.</i>				
1	Поняття та категорії педагогічної діагностики. Стандарти в освіті. Тест як засіб педагогічного вимірювання. Класифікація педагогічних тестів	2		
2	Характеристики педагогічних тестів. Поняття валідності і надійності тестів. Теоретичні засади педагогічних вимірювань (класичний підхід і підхід IRT) Типи педагогічних тестів. Нормо-орієнтовані та критеріально-орієнтовані педагогічні тести. Стандартизовані тести.	2		
3	Форми тестових завдань.	2	2	
4	Формування змісту педагогічного тесту. Класифікація навчальних цілей. Знання, уміння навички і компетентності. Таксономія Блума та її модифікації. Інші види таксономій. Розроблення специфікації тесту.	2	2	
5	Технологія розроблення тестових завдань різних форм.	2	4	
6	Технологічний цикл розроблення валідного педагогічного тесту. Поняття банку тестових завдань.	2		
7	Комп'ютерні технології в тестуванні. Адаптивне тестування.	2	4	
<i>Змістовий модуль 2. Науково-теоретичні основи моніторингових досліджень якості освіти.</i>				
8	Зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО). Оцінювання і шкалювання результатів ЗНО. Основні нормативні документи. Організаційно-технологічне забезпечення ЗНО. Структура тестових завдань з різних предметів.	2	2	
9	Моніторинг в освіті. Національні системи моніторингу якості освіти.	2	2	
10	Міжнародні моніторингові порівняльні дослідження якості освіти.	2		
Всього:		20 год.	16 год	

2. Зміст розділів дисципліни.

Змістовий модуль I. Загальні науково-теоретичні основи педагогічних вимірювань і тестування.

Тема 1. Поняття та категорії педагогічної діагностики.

Діагностика, вимірювання, оцінювання. Вимірювання з метою вибору та вимірювання досягнень. Стандарти освіти як засіб створення єдиного простору для забезпечення якості освіти.

Поняття завдання в тестовій формі і тестового завдання, вимоги до них. Тест як засіб педагогічного вимірювання.

Тема 2. Характеристики і типи педагогічних тестів.

Поняття валідності і надійності тестів.

Теоретичні засади педагогічних вимірювань (класичний підхід і підхід IRT).

Типи педагогічних тестів.

Нормо-орієнтовані та критеріально-орієнтовані педагогічні тести.

Стандартизовані тести.

Тема 3. Форми тестових завдань.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді, завдання з вибором декількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності (логічні пари), завдання на встановлення правильної послідовності, завдання відкритої форми (з короткою та з розгорнутою відповіддю). Приклади завдань, рекомендації до їх змісту, принципи формулювання та добору варіантів відповідей в завданнях з вибором відповідей, рекомендації до оцінювання завдань.

Тема 4. Формування змісту педагогічного тесту.

Класифікація навчальних цілей.

Підходи до структурування навчальних досягнень. Знання, уміння, навички, і компетентності. Таксономія Блума та її модифікації. Інші види таксономій.

Розроблення специфікації тесту. Зміст тесту, принципи і методи його добору.

Тема 5. Технологія розроблення тестових завдань різних форм

а) з вибором відповіді (закрита форма);

б) з множинними відповідями;

в) на встановлення відповідності

г) завдання у відкритій формі та критерії їх оцінювання.

Тема 6. Технологічний цикл розроблення валідного педагогічного тесту:

1) визначення мети розроблення та застосування тесту;

2) опис змісту матеріалу, який діагностується;

3) розроблення вимог до тесту – специфікація тесту;

4) вибір форм тестових завдань;

5) розроблення змісту тестових завдань;

6) розроблення завдань в тестовій формі;

7) експертиза форми та змісту завдань в тестовій формі;

8) доопрацювання форми та змісту завдань в тестовій формі за результатами експертизи;

9) визначення процедури проведення тестування;

10) опрацювання та аналіз результатів.

Поняття банку тестових завдань.

Тема 7. Комп'ютерні технології в тестуванні.

Автоматизація тестового контролю навчальних досягнень. Вимоги до автоматизованих систем тестування. Спеціалізовані програмно-інструментальні оболонки для тестового контролю навчальних досягнень учнів. Автоматизоване конструювання тестів на основі банку тестових завдань. Адаптивне тестування.

Змістовий модуль 2. Науково-теоретичні основи моніторингових досліджень якості освіти.

Тема 8. Зовнішнє незалежне оцінювання.

Основні нормативні документи . Організаційно-технологічне забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання.

Структура тестових завдань з різних предметів. Особливості підготовки учнів до виконання завдань зовнішнього незалежного оцінювання.

Оцінювання і шкалювання результатів зовнішнього незалежного оцінювання.

Тема 9. Моніторинг в освіті. Національні системи моніторингу якості освіти.

Завдання моніторингу в освіті. Функції моніторингу якості освіти. Історія розвитку моніторингу якості освіти. Рівні функціонування системи моніторингу. Види моніторингових досліджень. Внутрішній моніторинг. Зовнішній моніторинг. Особливості педагогічного моніторингу. Види освітнього моніторингу за засобами проведення. Етапи підготовки та проведення моніторингового дослідження якості освіти.

Тема 10. Міжнародні моніторингові порівняльні дослідження якості освіти.

Мета проведення міжнародних порівняльних досліджень. Основні міжнародні порівняльні моніторингові дослідження, історія впровадження і проведення. Організатори міжнародних досліджень якості освіти. TIMSS – міжнародне дослідження з оцінювання якості математичної та природничонаукової освіти. PISA – міжнародна програма оцінювання освітніх досягнень учнів у сфері функціональної грамотності. PIRLS – міжнародна програма вивчення якості читання та розуміння тексту. CIVICS – міжнародне дослідження з громадянської освіти. SITES – міжнародне дослідження інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) в освіті.

Проведення вітчизняних моніторингових досліджень. Моніторингове дослідження якості природничо-математичної освіти 4-8 класів (TIMSS 2007).

Індивідуальна навчально-дослідна робота студентів передбачає розробку проекту, який включає в себе:

- Підготовку реферату на задану тему (поточний стан проблеми за заданою темою);
- Підготовку тесту (для тематичного або підсумкового оцінювання за темою, яка відповідає спеціальності студента) за вибраними показниками;
- Підготовка звіту про виконану роботу у рамках даного курсу (презентація у середовищі Power Point або у іншому середовищі).

Наприклад, студентам можна запропонувати написати реферати на одну із наступних тем:

1. Типологія тестів:

1.1. Навчаючі і підсумкові тести;

1.2. Бланкові та комп'ютеризовані тести;

1.3. Адаптивні тести: стратегії, принципи, зміст, формат тощо;

2. Логістика процедур тестування:
 - 2.1. Логістика процедур навчального тестування;
 - 2.2. Логістика процедур підсумкового тестування;
 - 2.3. Логістика процедур ЗНО.
3. Оцінювання і шкалювання результатів тестування;
4. Стандартизація системи педагогічного оцінювання та тестування:
 - 4.1. Стандартизація процедур проведення педагогічних оцінювань;
 - 4.2. Стандартизація тестів.
5. Національні системи оцінювання і моніторингу якості початкової освіти (міжнародний досвід: підходи та реалізація):
 - 5.1. Азербайджан;
 - 5.2. Грузія;
 - 5.3. Фінляндія;
 - 5.4. Литва;
 - 5.5. Польща;
 - 5.6. Росія;
 - 5.7. США;
 - 5.8. інші країни;
6. Національні системи оцінювання і моніторингу якості базової освіти (міжнародний досвід: підходи та реалізація):
 - 6.1. Азербайджан;
 - 6.2. Грузія;
 - 6.3. Фінляндія;
 - 6.4. Литва;
 - 6.5. Польща;
 - 6.6. Росія;
 - 6.7. США;
 - 6.8. інші країни
7. Національні системи оцінювання і моніторингу якості загальної освіти (міжнародний досвід: підходи та реалізація):
 - 7.1. Азербайджан;
 - 7.2. Грузія;
 - 7.3. Фінляндія;
 - 7.4. Литва;
 - 7.5. Польща;
 - 7.6. Росія;
 - 7.7. США;
 - 7.8. інші країни
8. Національні системи оцінювання і моніторингу якості вищої освіти (міжнародний досвід: підходи та реалізація):
 - 8.1. Азербайджан;
 - 8.2. Грузія;
 - 8.3. Фінляндія;
 - 8.4. Литва;
 - 8.5. Польща;
 - 8.6. Росія;
 - 8.7. США;
 - 8.8. інші країни;
9. Система стандартизованих оцінювань як компонент національної системи освіти;
10. Зворотній вплив системи стандартизованих оцінювань на національні системи освіти;
11. Три компонента національних систем моніторингу якості освіти;
 - 11.1. Моніторинг умови освіти;

- 11.2. Моніторинг навчальних досягнень учнів і студентів;
- 11.3. Моніторинг відповідності системи освіти соціальним запитам;
12. Зовнішні і внутрішні (індивідуальні) умови високих навчальних досягнень учнів і студентів;
13. Прозорість і громадський контроль системи зовнішніх незалежних оцінювань;
14. Забезпечення об'єктивності національних систем моніторингу якості освіти;
15. Стандартизоване зовнішнє оцінювання як інструмент вступу до ВНЗ (міжнародний досвід):
 - 15.1. Азербайджан;
 - 15.2. Грузія;
 - 15.3. Фінляндія;
 - 15.4. Литва;
 - 15.5. Польща;
 - 15.6. Росія;
 - 15.7. США;
 - 15.8. інші країни;
16. Міжнародні порівняльні дослідження якості освіти:
 - 16.1. Міжнародне порівняльне дослідження *TIMSS* навчальних досягнень учнів з математики та природничих дисциплін наприкінці початкової та базової школи;
 - 16.2. Міжнародне порівняльне дослідження *PISA* опанування математично–природничою грамотністю наприкінці базової школи;
 - 16.3. Міжнародне порівняльне дослідження *PIRLS* опанування грамотністю читання та письма наприкінці початкової школи;
 - 16.4. Інші Міжнародні порівняльні дослідження у галузі освіти (*CIVICS, SITES* тощо);
17. Міжнародні порівняльні дослідження якості освіти як інструмент вдосконалення національних освітніх систем;
18. Показники якості систем освіти (індекси якості освітніх систем):
 - 18.1. Показники якості систем освіти Організації Економічного Співробітництва та Розвитку (*OECD*);
 - 18.2. Показники якості систем освіти Польщі, Росії, США, Фінляндії та інших країн;
 - 18.3. Показники якості системи освіти України;
19. Україна як учасник міжнародних порівняльних досліджень якості освіти.

Індивідуальна розробка тесту студентами упродовж курсу та як підсумковий результат студентської роботи над курсом

Практичну роботу студентів доцільно організувати у різних формах:

- Участь в обговореннях під час аудиторних занять (лекцій і практичних занять);
- Проходження різноманітних тестувань у процесі роботи над курсом;
- Розробка предметного тесту – тематичного тесту за однією з тем курсу за спеціальністю студента (для початкової, базової, старшої або вищої школи) для комп'ютерного тестування (у середовищі однієї з запропонованих оболонок) або для бланкового тестування.

Розробку предметного тесту доцільно розглядати як провідну лінію практичної роботи студентів. Вона повинна стимулювати активну і практико орієнтовану роботу студентів і включати в себе всі кроки розробки тесту:

- Проектування тесту:
 - Визначення цілей тестування;
 - Проектування змісту тесту, що відповідає програмі відповідного курсу;
 - Розробка специфікації тесту (матриці тесту);

- Розробка тестових завдань на основі специфікації тесту з використанням різних форматів, які відповідають різним когнітивним рівням опанування матеріалу (за доцільними таксономіями (наприклад, Блума), освітніми стандартами та програмовими вимогами);
- Розробка критеріїв оцінювання завдань (рубрик) для оцінювання завдань з розгорнутою формою відповіді;
- Розробка схеми оцінювання результатів тестування (правильні відповіді на завдання (ключі) та їх вага);
- Апробація тесту (у навчальному закладі або на групі студентів курсу);
- Перевірка, оцінювання і шкалювання результатів тестування;
- Інтерпретація результатів;
- Аналітичні дослідження (обчислення тестологічних характеристик тестових завдань і тесту в цілому).

Нормативно-правова база

(Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, листи Міністерства освіти і науки України):

1. Закон України “Про освіту” // Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К.: Парламентське вид-во, 2002.
2. Закон України “Про загальну середню освіту” // Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К.: Парламентське вид-во, 2002;
3. Закон України “Про вищу освіту” // Законодавство України про освіту. Збірник законів. – К.: Парламентське вид-во, 2002.
4. Указ Президента України від 17 квітні 2002 р. № 347 “Про Національну доктрину розвитку освіти // У кн.: Законодавчі акти України з питань освіти. – К.: Парламентське вид-во, 2004.
5. Указ Президента України від 4 липня 2005 року №1013 “Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні”;
6. Наказ МОН від 13 жовтня 2006 року №701 “Про організаційні заходи щодо підготовки та проведення у 2007 році зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти”;
7. Наказ МОН від 29 січня 2007 року № 64 “ Про організацію та проведення міжнародних порівняльних досліджень якості освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів”;
8. Наказ МОН від 26 грудня 2006 р. №856 “Про організаційні заходи щодо проведення моніторингового дослідження якості математичної освіти у початковій школі”;
9. Наказ МОН від 10 квітня 2007 р. №294 “Про проведення міжнародних моніторингових досліджень якості природничо-математичної освіти (TIMSS) та моніторингового дослідження якості математичної освіти учнів 4-х класів початкової школи”
10. Про підсумки моніторингового дослідження якості підручників та рівня навчальних досягнень учнів 2-х класів ЗНЗ: Лист Наук.-метод. центру середньої освіти МОН України від 18 серпня 2003 р., № 14/18.1 -641.-63 с.
11. Про підсумки моніторингового дослідження якості підручників та рівня навчальних досягнень учнів 3-х класів ЗНЗ: Лист Наук.-метод. центру середньої освіти МОН України від 12 серпня 2004 р., № 14/18.1 - 746. - 120 с.
12. Про підсумки моніторингового дослідження якості рекомендованої навчальної літератури для загальноосвітніх навчальних закладів: Лист Наук.-метод. центру середньої освіти МОН України від 25 червня 2001 р., №14/18.1-341.-149 с.

Література (основна)

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий. - М.: Центр тестирования, 2002.
2. Булах І.Є., Мруга М.Р. Створюємо якісний тест: Навч. посібник.– К.: Майстер-клас,– 2006 – 160 с.
3. Вайс К.Г. Оцінювання: Методи дослідження програм та політики. К.: Основи, 2000.
4. Гавриленко І.М. Соціологічний моніторинг і діагностика в освіті // Освіта і управління. -1998. -№2.-Т. 2.- С. 7-9.
5. Гронлунд Норман Е. Оцінювання студентської успішності: Практ. посібник. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. – 312 с.
6. Жерар Франсуа-Марі, Ксав'є Роеж'єр. Як розробляти та оцінювати шкільні підручники / Пер. з франц. М. Марченко. — К.: К.І.С., 2001. — 352 с.
7. Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів. 2008 р.: Інформаційні матеріали/ Український центр оцінювання якості освіти: Уклад.: І.Л.Лікарчук (наук. ред.) та ін. – К., 2007. – 288 с.
8. Изучение знаний и умений учащихся в рамках Международной Программы PISA. Общие подходы. / Ковалева Г.С., Красновский З.А., Краснокутская Л.П., Краснянская К.А., ИОСО РАО, 1999.
9. Качалова Л.П. Педагогический мониторинг: Процессы интеграции психолого-педагогических знаний будущего учителя // Стандарты и мониторинг в образовании. - 1999. - №6. - С. 31-34.
10. Локшина О.І. Моніторинг якості освіти: світовий досвід //Київ: Педагогіка і психологія, №1 (XXXVIII)'03. - С. 108-116.
11. Лукіна Т.О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика – К.: Вид. дім “Шкільний світ”: Вид. Л.Галіцина, 2006. –128 с. – (Б-ка “Шкіл. світу”).
12. Лукіна Т.О. Якість українських підручників для середніх загальноосвітніх шкіл: проблеми оцінювання і результати моніторингу. - К.: Видавничий центр "Академія", 2004.
13. Майоров А.Н. Тесты школьных достижений: конструирование, проведение, использование. - СПб: Образование и культура, 1996.
14. Майоров А.Н. Теория и практика создания тестов для системы образования. - М.:Интеллект-Центр, 2002. - 296 с.
15. Майоров А.Н. Теорія і практика створення тестів для системи освіти. – Львів., 2001. - 296 с.
16. Майоров А.Н. Мониторинг как практическая система //http://www.mto.ru/children/monitoring/system.html.
17. Максимова В.Н. Концепция системной диагностики качества общего среднего образования // ж-л "Педагогическая диагностика", 2004, №2, с. 9-19.
18. Михайличев Е.А. К понятийному аппарату педагогической диагностики // ж-л "Педагогическая диагностика", 2004.
19. Моніторинг стандартів освіти / За ред. А.Тайджмана і Т.Н.Послтвейта.-Львів: Літопис, 2003.
20. Моніторинг стандартів освіти/За ред. Альберта Тайджмана і Т.Невілла Послтвейта. — Львів: Літопис, 2003. - 328 с.
21. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / За заг. ред. О.І. Локшиної – К.: К.І.С, 2004. –128 с.
22. Муллiс Іна В.С., Мартiн Майкл О., Руддок Грецем Дж. Та iн. TIMSS – 2007: Засади вимiрювань i вiдкритi завдання з математики та природничих наук для 4 i 8 класiв / Переклад з англiйської. – Х.: Факт, 2006. – 672 с.
23. Орлов А.И. Теория измерений и педагогическая диагностика // ж-л " Педагогическая диагностика", 2004, №2, с. 20-32.

24. Основи педагогічного оцінювання. Частина I. Теорія: Навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників / За заг. ред. Ірини Булах – К.: Майстер-клас, 2005, – 96 с.
25. Основи педагогічного оцінювання. Частина II. Практика: Навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників / За заг. ред. Ірини Булах – К.: Майстер-клас, 2005, – 56 с.
26. Основные результаты международного исследования образовательных достижений учащихся PISA-2000 (краткий отчет). — Москва: Центр оценки качества образования ИОСО РАО, 2002.
27. Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідність. Наукове видання / Я.Я.Болюбаш, І.С.Булах, М.Р.Мруга, І.В.Філончук.– К.: Майстер-клас, 2007.– 272 с.
28. Результаты международного исследования TIMSS-R в России (краткий отчет). - Москва: Центр оценки качества образования ИОСО РАО, 2000.
29. Сравнительный анализ математической и естественно-научной подготовки учащихся основной школы России. / Денищева Л.О., Дюкова С.Е., Ковалева Г.С., Корощенко А.С., Краснянская К.А., Мягкова А.Н., Найденова Н.Н., Резникова В.З., Суравегина И.Е. / под ред. Г.С. Ковалевой. - Центр ОКО ИОСО РАО, Москва, 1995.
30. Шишов С.Е., Кальней В.А. Мониторинг качества образования в школе. — М.: Российское педагогическое агентство, 1998. — 354 с.
31. Шишов С.Е., Кальней В.А. Школа: мониторинг качества образования. — М.: Российское педагогическое общество, 2000. — 320 с.

Додаткова література

1. Анастази А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб.: Питер, 2002. – 688 с.
2. Бурлачук Л.Ф., Морозов СМ. Словарь-справочник по психологической диагностике. - К.: Наукова думка, 1989.
3. Гопкінз Д. Оцінювання для розвитку школи. -Львів: Літопис, 2003.
4. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика. -М.: Педагогика, 1991.
5. Конкретні п'ять цілей освітніх систем. Звіт Європейської Комісії 31 січня 2001 р. - <http://europa.eii.int>.
6. Основы педагогических технологий. Краткий толковый словарь. — Екатеринбург: Изд-во УРГПУ, 1995.
7. Пол Клан. Справочное руководство по конструированию тестов— К.: ПАН Лтд., 1994.– 304 с.
8. Раймерз Ф., Мак-Гінн Н. Компетентний діалог: використання дослідженні, для формування світової освітньої політики. — Львів: Літопис, 2004.
9. Скребець В.О. Основи психодіагностики. — К.: Слово, 2003.
10. Субетто А.И. Проблема качества высшего образования в контексте глобальных и национальных проблем общественного развития (философия качества образования). – СПб; Кострома, 2000.
11. Чельшкова М.Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов: Учебное пособие. - М.:Логос, 2002. - 432с
12. "Якісна освіта: молодь, виклики, тенденції та пріоритети". Міжнародна конференція з освіти. Женева, вересень 2004 р., 47 сесія ЮНЕСКО. <http://www.ibe.unesco.org/International/ICE47/Engsh>

Ресурси

Поглиблюють інформацію про особливості створення національних стандартів освіти та впровадження тестування і моніторингових досліджень матеріали, розміщені на веб-сторінках:

1. www.mon.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України.
2. www.nbu.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім.Вернадського.
3. www.testportal.com.ua – веб-сторінка Українського центру оцінювання якості освіти.
4. The Condition of Education 2004 Report / <http://nces.cd.gov>.
5. Education at a Glance 2001, 2002, 2003, 2004. / <http://www.oecd.org/document>.
6. European Report on the Quality of School Education. Sixteen Quality Indicators. Report based on the work of the Working Committee on Quality Indicators. / <http://europa.eu.int>
7. Global Education Digest 2004: Comparing Education Statistics across the World./<http://www.uis.unesco.org>.
8. Monitoring the Standards of Education. Papers in Honour of John Keeves. Ed. By A.C.Tuijman and T.N.Postlethwaite. - Pergamon, 1994. - 266 p. 14. <http://nces.ed.gov/programs/coe/kist/index.asp>.
9. Educational Assessment, www.inep.pov.br
10. IEA Third International Mathematics and Science Study (TIMSS 1994-95). General Report, www.oecd.org
11. Knowledge and Skills for Life. First Results from PISA 2000. Executive Summary. OECD, 2001. - www.pisa.oecd.org
12. PIRLS 2001. International Report timss.bc.edu/pirls2001i/PIRLS2001
13. <http://testolog.narod.ru/>. Сайт научно-методической поддержки слушателей курса "ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕРЕНИЯ"